ISSN: 3027-8597 (Online)

JMND
Journal of MCU NakhonDhat
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2569) : Vol.13 No.4 (April 2026)
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND
pp: 297-306

บทความวิจัย

การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*

DEVELOPING A PARTICIPATORY COMMUNITY MANAGEMENT APPROACH IN THE ADMINISTRATION OF LEARNING RESOURCE MANAGEMENT OF SCHOOLS IN THE EDUCATIONAL SANDBOX

ปภัชญา ยุทธเจริญกิจ[1*], เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต[1], ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ[2]
Paphatchaya Yutthacharoenkit[1*], Sowwanee Sikkhabandit[1], Khawanying Sriprasertpap[2]
[1]บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
[1]Graduate school, North Bangkok University, Bangkok, Thailand
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
[2]Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand
[*]Corresponding author E-mail: paphatchaya.charoenkit@gmail.com
[*]Tel: 086-392-9282

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน 2) พัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 331 คน รวมทั้งสิ้น 432 คน สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้สัดส่วนของประชากรเทียบกับตารางเครจซีและมอร์แกน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน และการประเมินแนวทาง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์กลับอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารแผนนวัตกรรม ที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI) สูงที่สุด 2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 2.1) ด้านการบริหารแผนนวัตกรรม มีแผนการใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2) ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกร เพิ่มขีดความสามารถของครูผู้บริหารในการผลิตนวัตกรรม 2.3) ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ มีการวางระบบที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับบริบท 2.4) ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และ 2.5) ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร ทำข้อตกลงในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับภาคีเครือข่าย และ 3) ผลการประเมินแนวทาง ในภาพรวม มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ชุมชน, แหล่งเรียนรู้, พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

[*]Received March 6, 2026; Revised April 23, 2026; Accepted April 30, 2026

Abstract

This research article aims to 1) Study empirical data on community participatory management, 2) Develop guidelines for community participatory management, and 3) Evaluate the guidelines for community participatory management. It is a mixed-methods research. The sample group consisted of 108 school administrators, 331 teachers, and 331 chairpersons of the Basic Education Commission, totaling 432 people. Stratified random sampling was used, comparing population proportions to the Krejcie-Morgan table. Seven informants were selected, and 50 people were selected for evaluating the guidelines. The instruments used were questionnaires, interviews, and evaluation forms. Statistical methods used included mean, standard deviation, Priority Index (PNI), and content analysis. The research results showed that 1) The current state of community participatory management is at a moderate level, but the desired state is at a high level, especially in the area of innovation plan management, which has the highest Priority Index (PNI). 2) The guidelines for community participatory management include: 2.1) Innovation plan management, with plans for using budgets and various funding sources to support information technology; 2.2) Innovation development management, increasing the capacity of teachers and administrators in producing innovations; and 2.3) Systemic innovation management. The existing system is adapted to the context 2.4) in terms of innovation base management, analysis of problems and obstacles in accessing learning resources, and 2.5) in terms of organizational partnership management, making agreements on policy setting, shared vision between schools and network partners, and 3) The results of the evaluation of the approach, overall, is feasible and beneficial at a high level.

Keywords: Participatory Management, Community, Learning Resources, Educational Sandbox

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญสูงสุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ประกอบกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรและพลเมืองที่มีสมรรถนะสูง รัฐบาลจึงได้ตรา พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นกลไกหลักในการให้อิสระแก่สถานศึกษาในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดระยอง จึงเปรียบเสมือนวิจัยปฏิบัติการระดับชาติ (National Action Research) ที่มุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพในโลกยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทจากห้องเรียนสี่เหลี่ยมสู่แหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามมาตรา 24 (3) แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,

2560) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจึงเป็นขุมทรัพย์ทางปัญญาที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้สู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ ที่ระบุว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสืบเสาะหาความรู้ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมจึงต้องมีความยืดหยุ่น มีการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมุ่งสร้างนวัตกรผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Based Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นและสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2561)

อย่างไรก็ตาม จากสภาวการณ์ปัจจุบันของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบข้อจำกัดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระวิชาหลัก โดยเฉพาะคณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมาย โดยผลการทดสอบ O-NET ปีการศึกษา 2565 สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีคะแนนร้อยละเฉลี่ยเพียง 28.12 และ 37.04 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1, 2567) ปัญหานี้ไม่ได้เกิดจากตัวผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังพบว่ากระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ยังขาดความต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งจากภาคประชาสังคม ครูส่วนใหญ่ยังขาดการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้เชิงระบบ อีกทั้งทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมตามกรอบแนวทาง “RAYONG MARCO” ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพผู้เรียน หากสถานศึกษายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและมีส่วนร่วมได้ ย่อมจะส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมไม่ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง: RAYONG MARCO เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน และเกณฑ์คุณภาพของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ เกิดการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของชาติ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน การบริหารงานในรูปแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up Management) จะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและท้องถิ่น (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ดังนั้น คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งถือเป็นฟันเฟืองหลัก และกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ถือเป็นสัญญาณของรัฐบาลที่เอื้ออำนวยให้คนในพื้นที่ในทุกภาคส่วน ทุกคนคิดและลงมือทำอย่างเต็มกำลังความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่จะทำให้ระบบการศึกษาไทยมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดรูปแบบใหม่ มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียนตามบริบทพื้นที่ และความต้องการของประเทศ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร และไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ และวาทินี พูลทรัพย์ ที่ต่างเน้นย้ำว่าความสำเร็จของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมขึ้นอยู่กับการบริหารที่เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหวังที่จะพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ แผนนวัตกรรม การพัฒนานวัตกร นวัตกรรมเชิงระบบ ฐานนวัตกรรม หุ้นส่วนองค์กร เพื่อเป็นนวัตกรรมการบริหารที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในเขตพื้นที่นวัตกรรมให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร และไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ, 2564); (วาทินี พูลทรัพย์, 2563)

วัตถุประสงค์การของวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 150 คน และครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 2,163 คน และประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 2,463 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ครูผู้สอนในโรงเรียน และประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จำนวน 331 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 432 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาทั้งหมดเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan D. W., 1970) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ร่างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ โดยใช้เกณฑ์ข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำไปสร้างเป็นข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารและครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบารค (Cronbach, L. J., 1990) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.921 และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ Google Forms ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert, R., 1967) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Priority Needs Index (PNI)

2. การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการที่ได้รับรางวัลดีเด่น จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหาร จำนวน 1 คน รวมจำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และเอกสารประกอบการสัมภาษณ์ไปยังผู้เชี่ยวชาญ

เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ โดยระหว่างการสัมภาษณ์ทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกประเด็นสำคัญเพื่อนำไปวิเคราะห์ให้ถูกต้อง โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3. การประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนบ้านค่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้มาจากการใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan D. W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 73 คน จากนั้นใช้การเลือกแบบเจาะจง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ลิเคิร์ท (Likert, R., 1967) การสร้างแบบประเมิน โดยยกร่างแบบประเมิน เพื่อประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย นำแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามศัพท์ความเป็นไปได้ทางด้านภาษา โดยนำแบบประเมินหาค่า IOC (Index of Objective Congruence) และนำข้อที่มี IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ว ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบารค (Cronbach, L. J., 1990) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.896 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบประเมินไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 และขอรับแบบประเมินคืนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Likert, R., 1967)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา โดยรวม (n = 432)

ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การบริหารฐานนวัตกรรม	3.56	0.51	มาก	4.20	0.69	มาก	0.18	3
2. การบริหารหุ้นส่วนองค์การ	3.69	0.64	มาก	4.18	0.68	มาก	0.13	5
3. การบริหารการพัฒนานวัตกร	3.55	0.53	มาก	4.19	0.65	มาก	0.18	3
4. การบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ	3.50	0.62	ปานกลาง	4.17	0.75	มาก	0.19	2
5. การบริหารแผนนวัตกรรม	3.42	0.49	ปานกลาง	4.22	0.46	มาก	0.23	1
รวม	**3.54**	**0.37**	**ปานกลาง**	**4.19**	**0.53**	**มาก**	**0.18**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์การ ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.64) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.51) ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกร ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.53) ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 0.62) และด้านการบริหารแผนนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยใช้แบบการเรียงลำดับของข้อมูล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารแผนนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.46) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.69) ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกร ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.65) ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์การ ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.68) และด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา โดยการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูลโดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารแผนนวัตกรรม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญสูงสุดเป็นอันดับแรก (0.23) รองลงมา คือ ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ (0.19) ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกรและการบริหารฐานนวัตกรรม (0.18) และด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์การ (0.13) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารแผนนวัตกรรม (Innovation Plan Administration) พบว่า สถานศึกษามีการจัดหาและบริหารงบประมาณ มีแผนการใช้งบประมาณ และแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง การติดตามประเมินผลร่วมกัน มีการวางแผนการบริหาร โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการติดตามและประเมินผลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัย และการสร้างโอกาสการเรียนรู้ มีแผนงานที่ส่งเสริมการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย สะดวก และเข้าถึงง่าย เพื่อเป็นแนวทางการเรียนรู้ของนักเรียนในอนาคต

2.2 ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกร (Innovator Development Administration) พบว่า สถานศึกษามีการเพิ่มขีดความสามารถของครู ผู้บริหารควรเพิ่มขีดความสามารถของครู และบุคลากรในการผลิตนวัตกรรม และการบูรณาการแหล่งเรียนรู้เข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และนำมาใช้ในการพัฒนาการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ผ่านการใช้แหล่งเรียนรู้

2.3 ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ (Systemic Innovation Administration) พบว่า การวางและปรับปรุงระบบการบริหาร ผู้บริหารมีการวางระบบใหม่หรือเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา และการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ มีการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์หรือเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประสานงานเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ต่อการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ของโรงเรียน

2.4 ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม (Innovation-based Administration) พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนตามบริบทของโรงเรียน การวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาสื่อ ครู และบุคลากรมีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการ

เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสื่อดิจิทัลให้ทันสมัย และการให้อิสระในการจัดการ มีอิสระในการบริหารจัดการการบูรณาการแหล่งเรียนรู้เข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน

2.5 ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร (Organizational Partnership Administration) พบว่า การสร้างความสัมพันธ์เพื่อประเมินผล มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัย และการกำหนดนโยบายร่วมกัน มีการทำข้อตกลงในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับภาคีเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาโดยรวม (n = 73)

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารแผนนวัตกรรม	4.45	0.55	มาก	4.40	0.58	มาก
2. ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกร	4.38	0.61	มาก	4.42	0.57	มาก
3. ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ	4.29	0.70	มาก	4.33	0.65	มาก
4. ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม	4.35	0.60	มาก	4.27	0.72	มาก
5. ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร	4.51	0.52	มากที่สุด	4.55	0.50	มากที่สุด
รวม	**4.39**	**0.58**	**มาก**	**4.39**	**0.60**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x}$ = 4.39, S.D. = 0.58) และความเป็นประโยชน์ ($\bar{x}$ = 4.39, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.51, S.D. = 0.52) และด้านความเป็นประโยชน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = 0.50) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นในศักยภาพในการสร้างและบริหารความร่วมมือกับองค์กรภาคีเครือข่ายเป็นอย่างยิ่ง ส่วนด้านความเป็นไปได้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ ($\bar{x}$ = 4.29, S.D. = 0.70) และด้านความเป็นประโยชน์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม ($\bar{x}$ = 4.27, S.D. = 0.72)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์กลับอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารแผนนวัตกรรม ที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI) สูงที่สุด ประเด็นนี้

สะท้อนให้เห็นว่า ในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา สถานศึกษาและชุมชนมีความต้องการความชัดเจนในการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหัวใจสำคัญของพื้นที่นวัตกรรมที่มุ่งเน้นการให้อิสระในการบริหารจัดการแต่ต้องมีแผนที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญศญา ธรรศโสภณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบรวมใจพัฒนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการมีทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลวัดดอนไก่ดี (สังวรจันทสรราษฎรวิทยา) พบว่า รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบรวมใจพัฒนา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการมีทักษะชีวิตของผู้เรียน (APIDER Model) ที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ (Assessing Need: A) 2) การวางแผน (Planning: P) 3) การให้ความรู้ในการปฏิบัติงาน (Informing: I) 4) การปฏิบัติงาน (Doing: D) 5) การประเมินผล (Evaluation: E) และ 6) การรายงานผล/เผยแพร่ (Reporting: R) ประสิทธิผลการใช้รูปแบบ พบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย (M = 4.59, S.D. = 0.20) การมีทักษะชีวิตของผู้เรียนโดยภาพรวมค่าเฉลี่ย (M = 4.58, S.D. = 0.21) และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย (M = 4.61, S.D. = 0.32) ตามลำดับ ควรพัฒนาการทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาควบคู่กันไปกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษา (ธัญศญา ธรรศโสภณ, 2563)

2. การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ที่ผู้วิจัยนำเสนอทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความสอดรับกันอย่างเป็นระบบ โดยมีประเด็นอภิปรายที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) การบริหารแผนและนวัตกรรมเชิงระบบ ผลการประเมิน พบว่า การสร้างข้อตกลง (MOU) และการวางโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับภาคีเครือข่ายเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้เกิดการขยายเครือข่ายไปยังองค์กรธุรกิจหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยเพิ่มทรัพยากรที่โรงเรียนขาดแคลนได้ 2) การพัฒนานวัตกรและการจัดการความรู้ การบริหารไม่ได้หยุดอยู่เพียงแค่ตัวสถานที่ (แหล่งเรียนรู้) แต่เน้นไปที่การพัฒนา “คน” โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถของครูในการผลิตนวัตกรรมและสื่อดิจิทัล 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน (หุ้นส่วนองค์กร) ผลการประเมินคู่มือ พบว่า ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร มีคะแนนความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และการทำ Success Story Telling เพื่อสร้างความภาคภูมิใจร่วมกัน 4) เทคโนโลยีและการเข้าถึงข้อมูล ประเด็นที่โดดเด่นในยุคสมัยใหม่ คือ การบริหารฐานนวัตกรรม ที่ต้องมีฐานข้อมูล (Database) ของแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย และการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดเรื่องระยะทางและเวลา ทำให้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกลายเป็นห้องเรียนที่ทันสมัยและตอบโจทย์อนาคตของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวาทินี พูลทรัพย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1.1) การบริหารฐานนวัตกรรม 1.2) การบริหารสมรรถนะองค์การ 1.3) การบริหารหุ้นส่วนองค์การ 1.4) ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม 1.5) การพัฒนานวัตกร 1.6) นวัตกรรมเชิงระบบ 1.7) การบริหารแผนนวัตกรรม 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (วาทินี พูลทรัพย์, 2563)

3. การประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า องค์ประกอบที่ได้รับคะแนนสูงสุด คือ ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร อาจเป็นเพราะการที่ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กรได้รับคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ สะท้อนให้เห็นว่า กลไกการบริหารพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เอื้อให้เกิดการทลายกำแพง

ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเล็งเห็นว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่ใช่หน้าที่ของโรงเรียนเพียงลำพัง แต่คือ พันธกิจร่วม (Shared Mission) ของภาคีเครือข่าย ส่วนองค์ประกอบที่ได้รับคะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ ซึ่งเป็นจุดที่ควรพิจารณาเน้นการพัฒนาต่อไป สอดคล้องสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital) ที่เน้นความไว้วางใจและการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน ทำให้การนำคู่มือไปปฏิบัติจริงมีความเป็นไปได้สูงเพราะมีฐานสนับสนุนที่เข้มแข็งจากชุมชน และงานวิจัยของธีรนุช จันทร์กองแก้ว ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ศูนย์วัฒนธรรมโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการคุณภาพ PACD ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารงานแหล่งเรียนรู้ศูนย์วัฒนธรรมโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA พบว่า มีคุณภาพในระดับมาก รูปแบบที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มาตรฐานความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม และมาตรฐานด้านความเหมาะสม ตามลำดับ (ธีรนุช จันทร์กองแก้ว, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา จากการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง แต่สภาพที่พึงประสงค์กลับอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารแผนนวัตกรรมที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI) สูงที่สุด 2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารแผนนวัตกรรม 2) ด้านการบริหารการพัฒนานวัตกร 3) ด้านการบริหารนวัตกรรมเชิงระบบ 4) ด้านการบริหารฐานนวัตกรรม และ 5) ด้านการบริหารหุ้นส่วนองค์กร และ 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ด้านนโยบายและการวางแผน โรงเรียนควรจัดทำแผนนวัตกรรมที่ชัดเจน โดยระบุบทบาทของชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิดไปจนถึงการร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อยกระดับสภาพปัจจุบันที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรเร่งเพิ่มขีดความสามารถของครูในการผลิตนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งเป็นจุดที่กลุ่มตัวอย่างคาดหวังสูง และ 3) ด้านการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงแค่การเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือสถานที่เพียงอย่างเดียว ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการแบ่งปันผลประโยชน์ (Benefit Sharing) ระหว่างโรงเรียนและชุมชนจากการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างความยั่งยืน และ 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล (Online Learning Resources) กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจริง เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในพื้นที่นวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

ธัญศญา ธรรศโสภณ. (2563). การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบรวมใจพัฒนา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการมีทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลวัดดอนไก่ดี (สังวรจันทสรราษฎรวิทยา). วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน, 2(2), 146-158.

ธีรนุช จันทร์กองแก้ว. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแห่งเรียนรู้วัฒนธรรมโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการคุณภาพ PDCA. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร และไพฑูรย์ วชิรวงศ์ภิญโญ. (2564). รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 7(1), 159-172.

วาทินี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2561). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การ เปลี่ยนแปลง “4 เรียนรู้”. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(4), 534-553.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. ระยอง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). แหล่งเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). คู่มือการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). โครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: สนามปฏิบัติการเพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษาของประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Cronbach, L. J. (1990). Essential of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.

Krejcie, R. V. & Morgan D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. New York: McGraw-Hill.